

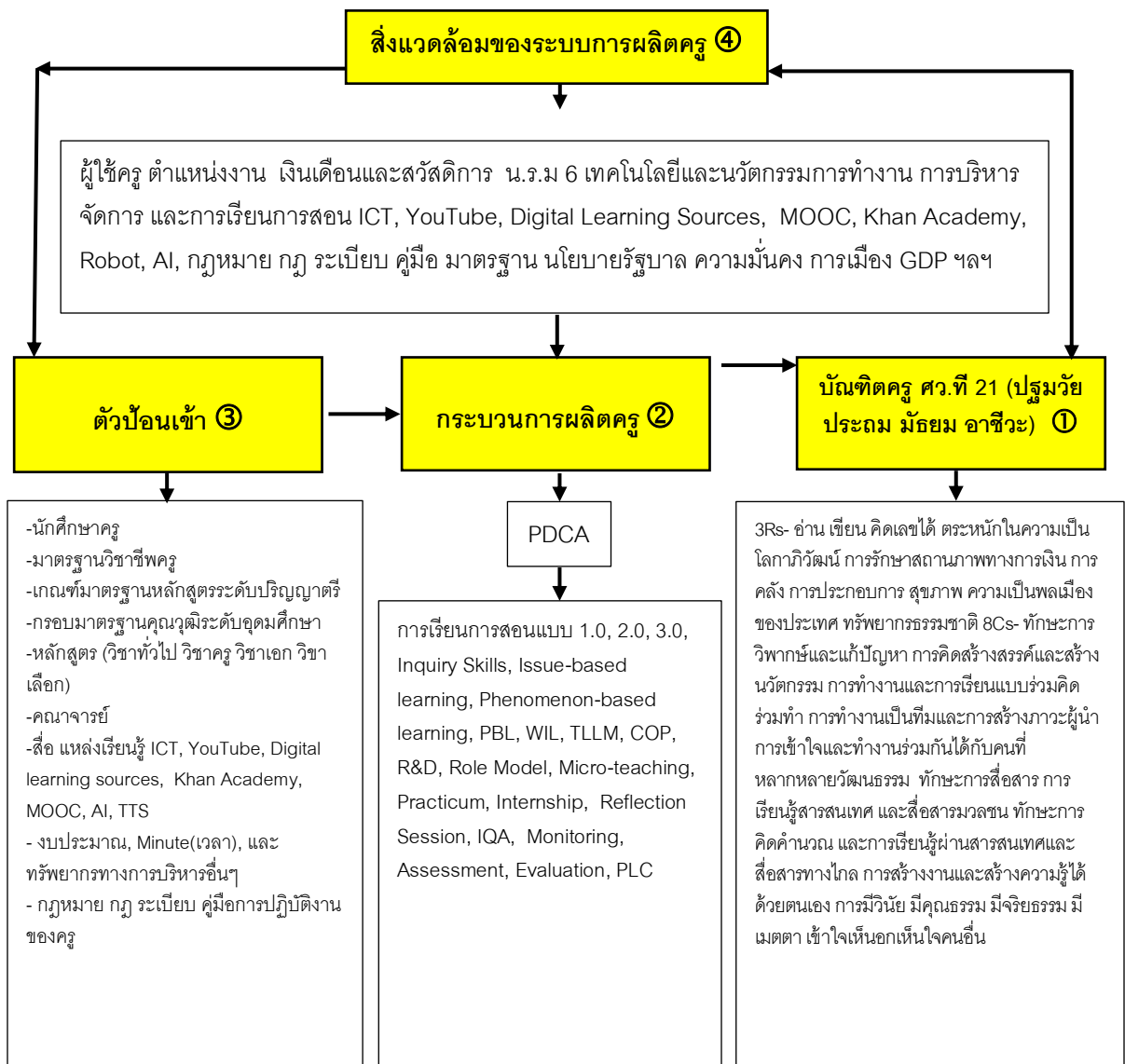
หลักสูตรการผลิตครู: ควรเป็น ๔ หรือ ๕ ปีดี

ดิเรก พรสีมา คณบดีวิทยาลัยการฝึกหัดครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ในช่วง ๒-๓ สัปดาห์ที่ผ่านมา มีการถกกันว่าหลักสูตรการผลิตครูของไทยควรเป็น ๔ หรือ ๕ ปี ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอข้อมูลประกอบการพิจารณาก่อนที่จะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวดังนี้

การผลิตครูเป็นระบบ คล้ายๆ กับระบบการผลิตทั่วไปซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยพื้นฐาน ๔ ระบบย่อยคือ (๑) ผลผลิต -output (๒) กระบวนการผลิต - process (๓) ตัวป้อนเข้า - input และ (๔) สิ่งแวดล้อมของระบบการผลิต - environment ดังแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยต่างๆข้างล่าง



เมื่อเป็นระบบ ระบบย่อยทั้ง ๔ ระบบย่อย คือ ผลผลิต กระบวนการผลิต ตัวป้อนเข้า และสิ่งแวดล้อม ของระบบการผลิตจึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แยกจากกันไม่ออก ผลผลิตเป็นผลมาจากกระบวนการผลิต กระบวนการผลิตจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับตัวป้อนเข้า ทั้งผลผลิต กระบวนการผลิต และตัวป้อนเข้าจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมของระบบการผลิต เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นผู้กำหนดว่าเขาต้องการผลผลิตที่มีรูปร่างหน้าตาหรือมีคุณลักษณะเป็นอย่างไร นอกจากนั้น สิ่งแวดล้อมเป็นผู้สร้างและมอบตัวป้อนเข้า มอบและนำเสนอเทคโนโลยีหรือกระบวนการผลิตให้แก่ระบบการผลิต และสิ่งแวดล้อมของระบบการผลิตจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับผลผลิตของระบบการผลิต ดังแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยพื้นฐานของระบบการผลิตครูข้างต้น

จากแผนภูมิจะเห็นว่า คนกำหนดว่า ① ควรจะมีรูปร่างหน้าตา หรือคุณลักษณะเป็นอย่างไรคือ ④ แต่คนที่จะทำให้ ① มีรูปร่างหน้าตาและคุณลักษณะตามที่ ④ ต้องการคือ ② และ ② ก็รับเทคโนโลยีและนวัตกรรมการทำงานตลอดจนเทคโนโลยีการเรียนการสอนและการผลิตครูมาจาก ④ และ ④ ก็เป็นคนมอบตัวป้อนเข้าให้กับ ③ ในขณะที่เดียวกัน ① ก็จะไปเป็นองค์ประกอบสำคัญของ ④ หรือ ④ จะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับ ① ทั้ง ①, ②, ③, ④ จึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกันชนิดที่แยกจากกันไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงใน ①, ②, ③, หรือ ④ จะส่งผลกระทบต่ออันเสมอ นี่คือความเป็นระบบ และในทางทฤษฎี von Bertalanfy (1956) กล่าวว่า สิ่งทั้งหลายในจักรวาลนี้ ในโลกนี้ ล้วนแต่เป็นสมาชิกของระบบ รวมทั้งอนุภาคนิวเคลียร์ อะตอม โมเลกุล เซลล์ อวัยวะต่างๆ ของมนุษย์หรือสัตว์ สิ่งมีชีวิตทั้งหลาย [ครู] กลุ่มคน องค์กร ชุมชน สังคม [โรงเรียน] [การศึกษา] [กระทรวง] ประเทศ โลก และระบบสุริยะ ต่างเป็นสมาชิกของระบบซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

วันนี้เราอยากให้บัณฑิตครูของเราเป็นอย่างไร จะตอบคำถามนี้ได้เราก็ต้องถามตัวเราเองก่อนว่า เราอยากให้เราวชนของเราเป็นอย่างไร อยากให้คนไทยเป็นอย่างไร ผู้เขียนมีโอกาสถามพรรคพวกเพื่อนฝูงในหลายประเทศ ก็จะตอบคล้ายๆ กันว่าอยากให้เราวชนของเขามีคุณลักษณะคล้าย ๆ กับคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ เพราะเรากำลังมีชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ ๒๑ และเมื่อถามเพื่อนครูในประเทศไทยก็จะตอบคล้าย ๆ กันว่าอยากให้เราวชนของคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ ส่วนลักษณะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นอย่างไร ลักษณะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ ในทัศนะของครูคนหนึ่งกับของครูอีกคนหนึ่งจะเหมือนกันหรือไม่ และจะทำให้เกิดขึ้นในตัวศิษย์ได้หรือไม่เป็นประเด็นที่สงสัยกันอยู่

ทุกคนเห็นตรงกันว่าถ้าครูไม่มีคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ คือไม่มีคุณลักษณะตาม ① หรือไม่รู้ว่าคุณลักษณะอย่างไร แล้วครูจะทำให้ศิษย์มีคุณลักษณะดังกล่าวได้หรือ เมื่อเป็นเช่นนั้นที่ว่าจะเป็นครูของประเทศไทยจึงควรมีคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ คือมีคุณลักษณะตาม ① ให้มากที่สุด หรือให้มีมากกว่า และคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากคนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่คนในประเทศไทยต้องมีเพิ่มคือความเป็นผู้มีวินัย มีน้ำใจ เห็นอกเห็นใจคนอื่น มีคุณธรรม และจริยธรรมอันดีงามตามวิถีไทย หรือที่หลายคนเรียกว่ามี Compassion

ถ้าจะให้ครูไทยมีคุณลักษณะตามคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ บวกกับ Compassion กระบวนการผลิตครูของเรา คือ ② ควรจะเป็นอย่างไร ถ้าอยากให้ผู้เรียนได้ 3Rs – reading, writing, and arithmetic ครูและนักเรียนต้องทำอะไร ต้องทำกิจกรรมอะไร ถ้าอยากให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในความ เป็นสากลหรือความเป็นพลเมืองของโลก- globalization จะต้องให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอะไรระหว่างเรียน และ ต้องใช้เวลานานเท่าไรจึงจะเกิดความตระหนักดังกล่าว เช่นเดียวกัน ถ้าจะให้ผู้เรียนได้ทักษะทางเศรษฐกิจ การ คคลัง การประกอบการ- economy, finance, and entrepreneur หรือให้ได้ทักษะทางการดูแลรักษาสุขภาพ (healthcare skills) ความตระหนักในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ (citizenship) ความตระหนักในคุณค่า ของทรัพยากรธรรมชาติและร่วมกันดูแลรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (natural environment) จะต้องใช้เวลานานเท่าใด ก็ชั่วโมง ก็วัน ก็สัปดาห์ ก็เดือน ก็ปี

เช่นเดียวกัน ถ้าจะให้นักศึกษาครูได้ทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้ง ๘ ทักษะคือการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหาในวิชาที่เรียน (critical thinking and problem solving skills) การคิดสร้างสรรค์และ สร้างนวัตกรรมในวิชาที่เรียน (creative and innovative skills) การสร้างความร่วมมือ ทำงานเป็นทีม และสร้าง ภาวะผู้นำในระหว่างเรียนและการนำไปใช้ในอนาคต (collaborative, teamwork and leadership skills) การ อยู่ร่วมกันกับคนในหลากหลายวัฒนธรรม (cross-cultural understanding) การสื่อสาร การเรียนรู้ เข้าใจ ใช้ สารสนเทศ และสื่อสารมวลชนในวิชาที่เรียนและนำไปใช้ในการทำงาน (communication, information and media) การคิดคำนวณ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสื่อสารทางไกลในวิชาที่เรียนและในการทำงาน (computing and ICT) การสร้างอาชีพและความรู้ได้ด้วยตนเองโดยอาศัยวิชาที่เรียนมา (Career and learning self-reliance) และการมีวินัย เข้าใจ เห็นอกเห็นใจคนอื่น มีคุณธรรม และจริยธรรมทั้งในระหว่างเรียนและใน อนาคตเมื่อออกไปประกอบอาชีพ (compassion) แต่จะอย่างไรก็ตามจะต้องใช้เวลาในการเรียนและการฝึกนานเท่าใด ก็ชั่วโมง ก็วัน ก็สัปดาห์ ก็เดือน ทั้งหมดนี้คิดจากฐานของนักเรียนที่จบ ม.๖ ของไทยปัจจุบัน และเรียนกับ คณาจารย์ในสถาบันผลิตครูปัจจุบัน

สิ่งที่พวกเรายอมรับและเห็นตรงกับเป็นส่วนใหญ่ ณ วันนี้ คือ ถ้าจะให้นักเรียนหรือนักศึกษาได้ 3Rs ก็ ต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของ Teaching 1.0 บวกกับ Teaching 2.0 และ Teaching 3.0 โดยใช้ Teacher 1.0, Teacher 2.0 และ Teacher 3.0 คือให้ครูสอนเก่งสอนให้ผู้เรียนได้ทักษะพื้นฐาน – Reading, Writing, and Arithmetic ที่จะนำไปใช้ในการแสวงหาความรู้ สอนโดยคำนึงถึงความสนใจและความถนัดของ ผู้เรียนแต่ละคน สร้างโจทย์ แบบฝึกหัด ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสนใจและมีความหมายต่อชีวิตของเขา กำหนดเป้าหมายในการสอนแต่ละครั้ง วางแผนการสอน วางแผนกิจกรรมการสอนและการนำเสนอเนื้อหาทั้งที่ อยู่ในรูปของ theory, principle, research finding, practical guide วางแผนการใช้สื่อ วางแผนการติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน วางแผนการจัดสอนซ่อมเสริม (remedial teaching) นั่นก็คือการดำเนินการ ในขั้นตอนของ P – Planning ของ PDCA

การสอนแบบ Teaching 1.0, Teaching 2.0, Teaching 3.0 อาจทำให้นักศึกษาครูเข้าใจและจำ (understanding and memorizing) ทฤษฎี หลักการ ข้อค้นพบจากการวิจัย และคู่มือปฏิบัติสำหรับวิชานั้นๆ (ที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน) ได้ แต่ไม่เพียงพอที่จะทำให้เขาได้ critical thinking and problem-solving; creative and innovative; collaborative, teamwork, leadership; cross-cultural understanding; communication, information, media; computing and ICT; career and learning self-reliance; and compassion skills หรือที่เรียกว่า 8 Cs ถ้าจะให้ได้ 8 Cs เทคนิคการสอนต้องเปลี่ยนจาก Teaching 1.0, Teaching 2.0, Teaching 3.0 ไปเป็น Teaching 4.0 คือให้ผู้เรียนเรียนแบบ Problem-based learning = PBL ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการเข้าใจ ในทฤษฎี หลักการ ข้อค้นพบจากการวิจัย และคู่มือปฏิบัติในวิชาทั้งหลายที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน และเกิดความสงสัยต่อไปอีกว่าทฤษฎี หลักการ ข้อค้นพบจากการวิจัย และคู่มือปฏิบัติที่มีอยู่หรือที่เรียนมามีความถูกต้อง สมบูรณ์หรือไม่ นำไปใช้อธิบายเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ปัญหาต่างๆ ได้ครบทุกปรากฏการณ์หรือทุกปัญหาหรือไม่ นำไปใช้บำบัดความอยากหรือความต้องการของมนุษย์ได้ทุกอย่างหรือไม่ หรือในกรณีของครู ทฤษฎี หลักการ ข้อค้นพบจากการวิจัย และคู่มือปฏิบัติที่เรียนมาสามารถนำไปใช้กับนักเรียนที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มเรียนเร็ว เรียนช้า สมารถสัน มีปัญหาในครอบครัว ฯลฯ ได้ทุกกรณีหรือไม่ ถ้าไม่ได้ทั้งหมดจะทำอย่างไร จะสร้าง ทฤษฎี หรือหลักการใหม่ หรือผลิตนวัตกรรมมาใช้ได้อย่างไร

ในความเป็นจริง ปรากฏการณ์ เหตุการณ์ ปัญหา ความอยากมีวิวัฒนาการ วิวัฒนาการไปตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งทั้งหลายที่อยู่รอบตัวพวกเรา โดยเฉพาะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ICT ไรบ็อต และปัญญาประดิษฐ์เปลี่ยนแปลงเร็วมาก งานวิจัยที่เผยแพร่ที่คานาดาเมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๖๐ บอกว่า ประมาณ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของนักเรียนประถมศึกษาในวันนี้จะออกไปประกอบอาชีพที่มนุษย์ปัจจุบันยังไม่เคยสัมผัส เมื่อเด็กเหล่านี้สำเร็จปริญญา การเข้าใจและจำทฤษฎี หลักการ ข้อค้นพบจากงานวิจัย และคู่มือการทำงานได้ จึงไม่เพียงพอที่จะทำให้เขามีอาชีพหรือประกอบอาชีพได้ ทักษะหรือสมรรถนะที่คณะครุศาสตร์ต้องให้นักศึกษาครูในวันนี้จึงต้องเป็น 8 Cs ทำให้เขาเป็นคนขี้สงสัยและอยากหาคำตอบ หรือที่เรียกว่าทำให้เกิด inquiring mind คุณอาจารย์ต้องถามให้นักศึกษาครูสงสัย ทำให้เขาได้ปัญหา (problem) หรือกำหนดปัญหาได้ ทำให้เขามองเห็น เข้าใจมูลเหตุของปัญหา (causes of the problem) อยากรู้คำตอบ ค้นหาวิธีการหรือแนวทาง ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ (alternative solutions) จากแหล่งความรู้ต่างๆ จากทฤษฎี หลักการ ข้อค้นพบจากการวิจัย และคู่มือปฏิบัติที่เรียนมา จากแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล จาก YouTube, Khan Academy, MOOC จากคณาจารย์ เพื่อน พี่ พ่อแม่ ประชาชนชาวบ้าน ฯลฯ เลือกทางเลือกที่ดีที่สุดที่มั่นใจว่าจะแก้ปัญหาได้ นำทางเลือกนั้นมาพัฒนาเป็นโครงการ/โครงการ (project) นำโครงการไปปฏิบัติ รวบรวมข้อมูลระหว่างการทำโครงการไปปฏิบัติ วิเคราะห์ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำโครงการไปปฏิบัติ ทดลองทำซ้ำหลายๆ ครั้ง และในแต่ละครั้งก็มีการปรับปรุงโครงการ ประเมินผลลัพธ์ ปรับปรุง ประเมินให้มีความสมบูรณ์ขึ้นเรื่อยๆ (Research and Development = R&D) ในที่สุด นักศึกษาครูก็จะได้รับความรู้ใหม่เป็นของตนเอง ทำอย่างนี้จนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตการเป็นนักศึกษา นักศึกษาก็จะได้ทักษะการวิเคราะห์ปัญหา การแก้ปัญหา การค้นหาความรู้ใหม่หรือการสร้างนวัตกรรม ได้ C ตัวที่ ๑ และตัวที่ ๒ (critical thinking and problem solving และ

creative and innovative skills) ถ้านักศึกษาทำโครงการเป็นทีม เขาก็จะได้ C ตัวที่ ๓ – collaborative, teamwork and leadership skills ถ้าเพื่อนที่ร่วมทำโครงการมาจากครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเศรษฐกิจ สังคม ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ สมาชิกในทีมก็จะได้ C ตัวที่ ๔ คือ cross-cultural understanding ในการค้นหาทางเลือกที่จะนำมาพัฒนาเป็นโครงการ หรือแม้กระทั่งในขั้นตอนของการวิเคราะห์และเลือกปัญหาเพื่อนำมาพัฒนาเป็นโครงการ นักศึกษาต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือปัญหาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล ออนไลน์ YouTube, Khan Academy, MOOC คณาจารย์ พี่ เพื่อน พ่อแม่ ประชาชน ชาวบ้าน ฯลฯ จะทำให้นักศึกษาครู ได้ C ตัวที่ ๕ – communication, information, media

ในขั้นตอนของการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ นักศึกษาอาจนำโครงการไปทดลองปฏิบัติในสถานศึกษาจริงถ้าเป็นโครงการที่เกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หรือในโรงงาน ในชุมชน ในห้องปฏิบัติการ ในแปลงทดลองสาธิต ฯลฯ (work-based learning) ได้ปฏิบัติจริงจนเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เกิดชุมชนการปฏิบัติขึ้นในคณะครุศาสตร์หรือในสถานศึกษา (community of practice = COP) คณาจารย์ไม่ต้องบรรยายมาก (teach less) เพียงแต่คอยตั้งคำถามและชี้แนะให้นักศึกษาค้นหาความรู้และเรียนรู้ สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง (learn more) ทำให้เกิดปรากฏการณ์ Teach Less but Learn More = TLLM ขึ้นในคณะครุศาสตร์ นักศึกษาแต่ละคนก็จะเรียนด้วยความกระตือรือร้น มีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (active learner) วิเคราะห์ กำหนดปัญหา มองหาทางเลือกในการแก้ปัญหา นำทางเลือกมาพัฒนาเป็นโครงการเพื่อแก้ปัญหา นำโครงการไปปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง ปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง...ไปเรื่อยๆ จนได้ความรู้ใหม่ หรือนวัตกรรม ก็จะทำให้ นักศึกษาครูได้ C ตัวที่ ๖ และตัวที่ ๗ คือ computing and ICT และ career and learning self-reliance

ในระหว่างเรียนทั้งใน school classroom และ university classroom หรือในสถานประกอบการ ในชุมชน คณาจารย์ต้องดูแลให้นักศึกษาครูตรงต่อเวลา มีวินัย เข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี ให้ประหยัด ให้ซื่อสัตย์ ก็จะทำให้ นักศึกษาครูได้ C ตัวที่ ๘ – compassion

ควบคู่กัน ในแต่ละวันหรือแต่ละสัปดาห์ของการเรียนรู้ คณาจารย์ต้องจัดให้นักศึกษาครูได้สรุปและสังเคราะห์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์ ได้รู้ว่าคุณค่าความเข้าใจของนักศึกษาครูแต่ละคนเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างไร มีอะไรที่เข้าใจถูกต้องแล้ว หรือยังคลาดเคลื่อนอยู่ มีอะไรที่ควรไปศึกษาเพิ่มเติม (reflection session) คณาจารย์จะประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคนในทุกชั่วโมงหรือทุกคาบที่มีการสอน หรือทุกครั้งที่มีการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนที่เข้าใจไม่ถูกต้อง เพื่อนักศึกษาและคณาจารย์จะได้ช่วยกันแก้ไขให้เข้าใจได้ถูกต้อง ทำให้เกิดการติดตาม ประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง (monitoring, assessment, and evaluation) เกิดระบบประกันคุณภาพนักศึกษาทุกขั้นตอนของการเรียนในสถาบันผลิตครู (internal quality assurance)

เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์มีความรู้ที่ทันสมัย สามารถพัฒนาเทคนิคการสอนของคนอย่างต่อเนื่อง คณาจารย์ที่สอนวิชาเดียวกัน หรือรับผิดชอบนักศึกษาครูกลุ่มเดียวกันในภาคเรียนเดียวกัน อาจรวมตัวกันเป็น

ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ในวิชาชีพ (Professional learning community = PLC) จัดกิจกรรมเรียนรู้ เช่น การทำ มคอ. ๓ สัมมนา ประชุมปฏิบัติการ ประชุมนำเสนอผลงาน ศึกษาดูงานด้วยกันในกลุ่ม PLC เดียวกัน และ ส่งเสริมให้นักศึกษาคณะสาขาวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน สถาบันเดียวกัน หรือต่างสถาบันกันทั้งในประเทศ และต่างประเทศ รวมกลุ่มเป็น Learning Community = LC เดียวกันโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือ social media เช่น LINE หรือ Facebook เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ในบางโครงการ ระยะเวลาในการนำโครงการไปปฏิบัติจนก่อให้เกิดผล มีการประเมิน ปรับปรุง นำไปสู่ การปฏิบัติซ้ำ ปรับปรุง...อาจใช้เวลายาวนาน สถาบันผลิตครูควรจัดตารางการศึกษาให้เกิดความต่อเนื่อง ให้มี การบูรณาการระหว่างวิชา ไม่ให้เกิดการเรียนรู้แบบแยกส่วน เป็นเศษ เป็นชิ้น แต่ให้เรียนรู้แบบบูรณาการทั้ง วิชาชีพครู วิชาเอก และวิชาการศึกษาทั่วไป เพื่อเป้าหมายเดียวกัน คือนักศึกษาครูได้ 3Rs เกิดความตระหนัก ในความเป็นสากลหรือความเป็นพลเมืองของโลก ได้ทักษะทางเศรษฐกิจ การคลัง การประกอบการ ได้ทักษะ การดูแลรักษาสุขภาพ เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและร่วมกันดูแล รักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้ 8Cs ด้วย

ที่สำคัญ คุณจารย์ต้องทำตัวเป็น role model ให้แก่นักศึกษาด้วย

ถามว่า ทั้งหมดนี้จะต้องใช้เวลานานเท่าใด กี่ชั่วโมง กี่วัน กี่สัปดาห์ กี่เดือน กี่ปี

การที่จะทำกิจกรรมใน ② เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ใน ① ได้ เราต้องใช้ตัวป้อนเข้าใน ③ และอาศัย เทคโนโลยี นวัตกรรมการทำงาน และทรัพยากรจาก ④

ในเชิงระบบ ตัวป้อนเข้าพื้นฐานที่ ② ต้องใช้ในกิจกรรมการผลิตครูคุณภาพ (process) ซึ่งคือ ③ ได้แก่ (๑) นักศึกษาครูทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ (๒) มาตรฐานวิชาชีพครู (๓) เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (๔) หลักสูตรซึ่งต้องพัฒนาขึ้นโดยอาศัย (๑), (๒), (๓) - วิชาการศึกษาทั่วไป วิชาชีพครู วิชาเอก วิชาเลือก (๕) คณาจารย์ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ (๖) สื่อ แหล่ง เรียนรู้ ICT, YouTube, Digital learning sources, Khan Academy, MOOC, Artificial Intelligence, Teacher Training School – TTS ฯลฯ (๗) งบประมาณ, Minute (เวลา), Management Resources อื่นๆ และ (๘) กฎหมาย กฎ ระเบียบ คู่มือที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ครู

(๑), (๒), (๓), (๔), (๕), (๖), (๗), และ (๘) ต่างเป็นระบบย่อยของตัวป้อนเข้า ซึ่งในทางทฤษฎีย่อม เกี่ยวข้องสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และก็เป็นตัวจำกัดกิจกรรมใน ③ คือ process ด้วย เราอาจ วางแผนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้อย่างดี แต่ถ้าได้นักศึกษาครูคุณภาพต่ำ และจำนวน นักศึกษาต่อห้องสูง การกระทำกิจกรรม reflection session ก็อาจไม่ราบรื่น อยากให้นักศึกษาครูค้นคว้าหา ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลแต่ละระบบไวไฟของคณะครุศาสตร์ไม่มั่นคง (instability) นักศึกษาก็จะเข้าถึง แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลได้ลำบาก มาตรฐานวิชาชีพครูไม่ทำทนาย ไม่สูงพอที่จะทำให้บัณฑิตครูมีทักษะและสมรรถนะ ที่จำเป็นในการดำรงตนในศตวรรษที่ ๒๑ บัณฑิตครูก็จะได้ไม่ได้ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการดำรงตน ในศตวรรษที่ ๒๑ มี (๑), (๒), (๓), (๔), (๖), (๗) เพียงพอ แต่ (๕) ซึ่งได้แก่คณาจารย์และบุคลากรสนับสนุนไม่

เพียงพอ หรือไม่มีคุณภาพ กิจกรรมใน ② คือกระบวนการก็จะไม่เกิด หรือเกิดแต่ด้วยคุณภาพ บัณฑิตใน ① ก็จะไม่มีความรู้คุณลักษณะดังที่เราคาดหวัง คือขาด 3Rs ไม่เกิดความตระหนักในความเป็นสากลหรือความเป็นพลเมืองของโลก ขาดทักษะทางเศรษฐกิจ การคลัง การประกอบการ ขาดทักษะการดูแลรักษาสุขภาพ ขาดความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ขาดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและไม่ร่วมมือกันดูแลรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และไม่ได้ 8Cs

ในทำนองเดียวกัน การขาด (๗) ซึ่งได้แก่งบประมาณ เวลา และทรัพยากรทางการบริหารอื่น เช่น ความรู้ทางการบริหาร ความร่วมมือจากโรงเรียนฝึกคนเป็นครู (Teacher Training School =TTS) การขาดภาวะผู้นำในคณะครูศาสตร์ การจัดเวลาให้แก่กิจกรรมใน ② ไม่เพียงพอเนื่องจากเวลาเรียนสำหรับแต่ละหัวข้อในหลักสูตรมีจำกัด หรือไม่สามารจัดให้มี reflection session ได้เพราะต้องรีบเร่งไปบรรยายหัวข้ออื่น ไม่มีเวลาเพียงพอให้นักศึกษาได้พัฒนาโครงการ นำโครงการไปปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง นำไปปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง...โครงการอย่างต่อเนื่อง ทักษะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้นักศึกษาคูรมีก็จะไม่เกิด

วันนี้มีหลายฝ่ายออกมาพูดว่าเราน่าจะลดเวลาเรียน (Minute) ของนักศึกษาคูรลงให้เหลือ ๔ ปี แทนการใช้เวลาเรียน ๕ ปี ด้วยเหตุผลว่า ประเทศอื่นเขาใช้เวลาเรียนแค่ ๔ ปี บ้าง ลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่รัฐและนักศึกษาครูบ้าง ระยะเวลาเรียน ๔ ปี กับ ๕ ไม่ทำให้คุณภาพบัณฑิตแตกต่างกันบ้าง แต่ไม่ได้พูดกันมากนักว่าวันนี้ บัณฑิตครูใหม่และครูประจำการของเราเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง – professional ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๒ ของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือยัง คณะกรรมการคุรุสภาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐ ของ พ.ร.บ.สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ปฏิบัติหน้าที่เต็มความรู้ความสามารถหรือยัง เมื่อรู้ว่า ① คือคุณลักษณะบัณฑิต เกิดจาก ② คนอาจารย์ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม ② หรือยัง ที่กิจกรรมตาม ② เกิดไม่ได้ เราจะไปแก้ปัญหาด้วยการลดเวลาเรียนลงให้เหลือ ๔ ปี เอาดีๆ ผู้เขียนมองไม่เห็นความสมเหตุสมผล (logic) ของเรื่องนี้เลยครับ เราอย่าไปอ้างเลยครับ ว่าประเทศโน้นประเทศนี้เขาทำอย่างโน้นอย่างนี้ เพราะแต่ละประเทศมีเหตุผลและคำอธิบายต่างกัน (logic) แม้จะใช้ทฤษฎีระบบเหมือนกัน แต่บริบท ทั้ง environments, inputs, process ต่างกันกับของเรา ภาระกิจของกรรมการคุรุสภาคือการทำให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูเป็น professional ตามที่กฎหมายบัญญัติ ถ้าวัดเวลาเรียนลงให้เหลือ ๔ ปี แล้วจะทำให้เราได้ครูที่เป็น professional ใหม่ วิชาชีพครูจะเป็นวิชาชีพชั้นสูงใหม่ ถ้าไม่เป็น คนที่ตัดสินใจเรื่องนี้ วันนี้จะอยู่รับผิดชอบอะไรใหม่

ถ้าไปถามผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และผู้ปกครองว่าครูหลักสูตร ๕ ปีที่บรรจุมาที่โรงเรียนใหม่ในปีนี้มีพฤติกรรมวิธีการเรียนการสอนแตกต่างจากครูเก่าในโรงเรียนอีก ๖๐, ๗๐ คนที่สอนในโรงเรียนมา ๑๐, ๒๐ ปี หรือไม่ คำตอบมันรู้อยู่แล้วว่า “ไม่แตกต่าง” ไม่ต้องไปทำวิจัยให้เสียเงินหรอกครับ ภายใต้บริบทเดิมๆ ของโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนคนเดิม เพื่อนครูชุดเดิม อาคารเรียนหลังเก่า ห้องเรียนเก่า ห้องปฏิบัติการเก่า อุปกรณ์และเครื่องมือเก่า ใช้ได้บ้าง ไม่ได้บ้าง เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลได้บ้างไม่ได้บ้าง แหล่งเรียนรู้ก็เก่า จะให้นักเรียนเรียนแบบ project-based learning ก็ไม่ได้ ไม่สะดวก เวลาสำหรับ reflection ก็ไม่มี จะให้นำ project ไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนหรือสถานประกอบการก็ไม่ได้ วิธีการคัดคนเข้าเรียนต่อระดับที่สูงขึ้นก็แบบเก่า การประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีของครูแบบเดิม การประเมินครูเพื่อเลื่อนหรือให้มีวิทยฐานะสูงขึ้นแบบเดิม เกณฑ์การขอย้ายแบบเดิม รวบอำนาจการบริหารแบบเดิม ชั่วโงมสอนต่อสัปดาห์เท่าเดิม ค่าใช้จ่ายรายหัวเท่าเดิม ฯลฯ แต่ไปหวังว่าครูที่จบจากหลักสูตร ๕ ปีจะแสดงตนเป็นแกะขาวในโรงเรียน ทำอะไรให้

แตกต่างจากครูคนอื่นๆ อีก ๖๐, ๗๐ คน มั่นยุติธรรมหรือครับ พอครูหลักสูตร ๕ ปีไม่แสดงตนเป็นเสมือนแกะขาวในฝูงแกะดำซึ่งต่างสายพันธุ์กัน และนานเข้าก็ถูกฝูงแกะต่างสายพันธุ์กลืนสายพันธุ์แกะขาว เราก็เลยมาเสนอขอปรับเวลาเรียนครูลงให้เหลือ ๔ ปีเสีย โดยหวังว่าความเป็นวิชาชีพชั้นสูงของผู้ประกอบวิชาชีพครูจะเท่าเดิมหรือสูงขึ้น จะเป็นไปได้หรือครับ จะสร้างข่าวนี้ขึ้นมากลบบกเถียงข่าวอะไร ทำไมไม่คิดพัฒนาผู้อำนวยการและครูในโรงเรียนให้มีความเป็น professional ยิ่งขึ้น พัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ยิ่งขึ้น ออกกฎหมายเพื่อพัฒนาโรงเรียนฝึกคนเป็นครู (TTS) ออกกฎหมายเพื่อจูงใจและดึงดูดให้ภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคท้องถิ่นเข้ามาส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษามากขึ้น พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนและนักศึกษาให้เป็นแบบ project-based learning มากขึ้น ฯลฯ โอกาสของการเป็นประเทศไทย ๔.๐ ที่ท่านนายกรัฐมนตรีให้นโยบายไว้และอยากให้เห็นจะได้เป็นจริงใจครับ ไม่เช่นนั้น ท่านนายกก็อาจถูกตำหนิว่าเป็นคนชอบใช้วาทกรรมที่ไม่มีนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

วันนี้นักศึกษาครูในความดูแลของผู้เขียนสับสนและมึนงงกับนโยบายและความคิดรวบรัดที่ขาดทฤษฎีและหลักการอ้างอิงกันมากว่าเขาจะเรียนต่ออย่างไร บางคนถึงกับถามว่าเขาควรจะชวนกันไปเยี่ยมประธานกรรมการคุรุสภา หรือนายกรัฐมนตรีใหม่ ในรอบ ๕-๖ ปีที่ผ่านมา นักเรียน ม. ๖ ที่เก่งๆ จำนวนมากเลือกเรียนครู (ดังที่เป็นข่าวตามสื่อมวลชนซึ่งทุกฝ่ายทราบดี) เพราะเห็นว่าวิชาชีพครูจะได้รับการพัฒนาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงตามที่กฎหมายกำหนด และตามที่มีการพูดคุยกันในหมู่นักเรียน ม. ๖ แม้แต่วันนี้ความเป็นวิชาชีพชั้นสูงอาจจะยังไม่ปรากฏชัดเจนนัก เพราะบัณฑิตครูหลักสูตร ๕ ปี เพิ่งจะได้รับการบรรจุเข้าไปในโรงเรียนเพียงประมาณ ๗-๘ ปีที่ผ่านมา และสภาพแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียน เป็นต้นว่า สภาพห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูรุ่นพี่ ICT, YouTube, Digital learning sources, Khan Academy, MOOC, Artificial Intelligence นโยบายการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงรายวัน รายชั่วโมง ก็เป็นอยู่อย่างที่เห็นๆ แต่ทุกคนยังเชื่อว่าวิชาชีพนี้จะได้รับการพัฒนาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงในเร็ววัน การที่จะขอลดเวลาเรียนลงให้เหลือ ๔ ปี จะเป็นการตัดสินใจที่ฉลาดหรือ

ถ้าไม่สามารถทำให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้ เราน่าจะเปลี่ยนกรรมการคุรุสภาไม่ใช่หรือครับ ไม่ใช่มาลดเวลา (Minute) ซึ่งเป็น input ตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (process) ที่จะนำไปสู่การเพิ่มคุณภาพของ output ครับ

ณ วันนี้ ครู ผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารการศึกษาต่างพูดกันว่าโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับภูมิภาคและระดับจังหวัดถูกทำลายจนละเป็นจิ๊กแล้ว ยังจะมาทำให้ระบบการผลิตครูของประเทศ “มุนปานเตะเห็ด” อีกหรือครับ